

**ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΣΤΗ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ & ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ**

ΘΕΜΑ Α

A1. Στο κείμενο παρουσιάζονται οι απόψεις της νευροεπιστήμονα για την ανθρώπινη δημιουργικότητα. Ειδικότερα, θεωρεί ότι αυτή η ικανότητα εδράζεται στην πολυπρισματική και συνδυαστική σκέψη, ενώ είναι ανεξάντλητη οδηγώντας στα μεγαλύτερα επιτεύγματα. Η ανθρώπινη δημιουργικότητα εμφανίζεται από την πρώιμη βρεφική ηλικία και, αντίθετα με την επικρατούσα άποψη, δεν αποτελεί αποκλειστικό προνόμιο χαρισματικών ατόμων ή ενηλίκων. Έτσι, επισημαίνει ότι η καλλιέργειά της συνδέεται με βιολογικούς και επίκτητους συντελεστές, όπως το οικονομικό, κοινωνικό και μορφωτικό πλαίσιο, που επηρεάζει την πνευματική εξέλιξη των παιδιών.

ΘΕΜΑ Β

- B1.** α. Σωστό
β. Σωστό
γ. Λάθος
δ. Λάθος
ε. Σωστό

B2. Δύο γλωσσικές επιλογές που επιβεβαιώνουν ότι το Κείμενο 1 αποτελεί δείγμα επιστημονικού λόγου είναι οι ακόλουθες:

- ❖ **Αναφορική λειτουργία της γλώσσας:** «Η αξία της δημιουργικότητας είναι πολιτιστικά, κοινωνικά αλλά και οικονομικά αδιαμφισβήτητη ...», «Σε ένα πολύτεχνο εργαστήριο, το παιχνίδι με τις μορφές εξασφαλίζει μοναδικές πολυαισθητηριακές εμπειρίες μάθησης και ζωής για το μικρό παιδί». Με αυτές τις επιλογές ο συγγραφέας του κειμένου εξασφαλίζει σαφήνεια, ακρίβεια και κυριολεξία κατά την διατύπωση των απόψεών του. Έτσι, ο λόγος του αποκτά εγκυρότητα, αντικειμενικότητα και αξιοπιστία.
- ❖ **Γ' ρηματικό πρόσωπο:** «οδηγεί ..., συνδέεται ..., εξασφαλίζει..., ενισχύει...»: Ο συγγραφέας αντιμετωπίζει το θέμα με αμεροληψία, ουδετερότητα και αντικειμενικότητα. Οι απόψεις του αποκτούν, έτσι, εγκυρότητα και αξιοπιστία.

Άλλες γλωσσικές επιλογές (ενδεικτικά) που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν και να σχολιαστούν ανάλογα από τους μαθητές:

- ❖ **Επιστημονικό λεξιλόγιο /ειδικοί όροι:** «αποκλίνουσα σκέψη..., πολυαισθητηριακές εμπειρίες» .

- ❖ **Οριστική έγκλιση (επιστημική τροπικότητα):** «Η συμμετοχή των παιδιών σε καλλιτεχνικές δράσεις ενισχύει ...», «εξασφαλίζονται ευκαιρίες».
- ❖ **Παθητική σύνταξη:** «έχει επιβεβαιωθεί..., να καθρεφτιστεί..., να αναπτυχθεί».
- ❖ **Υποτακτική σύνδεση (διαδοχική υπόταξη)/μακροπερίοδος λόγος:**
«Η δημιουργικότητα νοείται ως μια διαδικασία, η οποία οδηγεί σε κάποια μορφή δημιουργικής παραγωγής και χαρακτηρίζεται από πρωτοτυπία και αποτελεσματικότητα, ενώ μπορεί να συνδυάζει ιδέες ή υλικά με νέους τρόπους».
- ❖ **Ονοματικός λόγος:** «Η εξεύρεση λύσεων..., η παροχή πολύτιμης εργασίας...».

B3. α. Στον τίτλο διαφαίνεται η έναρξη της δημιουργικότητας από τη βρεφική ηλικία, που διερευνάται στο κείμενο. Πρόκειται, συνεπώς, για τίτλο δηλωτικό του περιεχομένου, καθώς είναι άρρηκτα συνυφασμένος με αυτό.

Είναι σύντομος, συνυποδηλωτικός και αξιοποιείται το ρηματικό σύνολο με το οποίο μεταφέρεται άμεσα, με καθημερινό ύφος το μήνυμα του συντάκτη για τη δημιουργικότητα, ενώ η χρήση του γ' προσώπου οριστικής Ενεστώτα «αρχίζει» καταδεικνύει τη βεβαιότητα του συντάκτη, την αντικειμενική ρεαλιστική προσέγγιση ενός θέματος που έχει διαχρονική διάσταση.

Προτάσσεται η λέξη «δημιουργικότητα» για έμφαση, αφού η έναρξή της διερευνάται στο κείμενο, ενώ η λαϊκή έκφραση «από κούνια», που δηλώνει τη χρονική αφετηρία της διασφαλίζει την προφορικότητα, την αμεσότητα του λόγου, καθιστώντας εύληπτο το περιεχόμενό του.

Συνεπώς, πρόκειται για τίτλο επικοινωνιακά εύστοχο, καθώς διεγείρει την προσοχή του αναγνώστη, ώστε να παρακολουθήσει όσα θα εκτεθούν στο κείμενο.

B3. β. Στην περίοδο αξιοποιείται η ενεργητική σύνταξη.

Η αντίθετη σύνταξη, η παθητική έχει την ακόλουθη μορφή:

«Θα πρέπει επομένως, να μελετηθούν από εμάς οι συνθήκες εκείνες από τις οποίες επηρεάζεται αρνητικά η ανάπτυξη των δημιουργικών γνωστικών ικανοτήτων του βρέφους».

Κατά τη μετατροπή της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική παρατηρούνται οι εξής αλλαγές:

- Στην **ενεργητική σύνταξη** δίνεται έμφαση στο πρόσωπο που ενεργεί.

Μεταφέρονται οι απόψεις του συντάκτη με σαφήνεια και ακρίβεια.

Ο λόγος είναι υποκειμενικός.

Το ύφος είναι απλό, οικείο, ζωντανό, παραστατικό.

- Στην **παθητική σύνταξη** δίνεται έμφαση στην πράξη / ενέργεια του υποκειμένου.

Πρόκειται για λόγο δοκιμιακό, ακαδημαϊκό, επιστημονικό.

Μεταφέρεται με πυκνότητα το μήνυμα του συντάκτη.
Το ύφος είναι αντικειμενικό, ουδέτερο, τυπικό, επίσημο.

(Οι μαθητές κλήθηκαν να επισημάνουν δύο μόνο αλλαγές στο ύφος)

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Το αφηγηματικό υποκείμενο – ήρωας του αφηγήματος - εμφανίζεται προβληματισμένος, διαπιστώνοντας μία γενικότερη απουσία δημιουργικής, πρωτότυπης σκέψης και διάθεσης στο κοινωνικό του περιβάλλον. Ο ήρωας είναι απογοητευμένος, τόσο από την τυποποιημένη επανάληψη των ίδιων πραγμάτων, την ανία, την πλήξη, την ανυπαρξία πρωτοτυπίας και καινοτομίας που παρατηρεί στους συναδέλφους του στο εργασιακό του περιβάλλον, όσο και από την αντίστοιχη «άπνοια» δημιουργικότητας που διαπιστώνει στη νέα γενιά, στα αμφιθέατρα των Πανεπιστημίων που επισκέπτεται.

Ενδεικτικοί κειμενικοί δείκτες που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν από τους μαθητές:

- ❖ **Η χρήση του α' ενικού ρηματικού προσώπου από τον αυτοδιηγητικό αφηγητή:** («Ανεβαίνω... Σκέφτηκα..., Σηκώθηκα...») που ενισχύει τον βιωματικό, τον άμεσο, τον εξομολογητικό χαρακτήρα του αφηγηματικού λόγου.
- ❖ **Ο εσωτερικός μονόλογος του αφηγηματικού υποκειμένου:** («Κατόπιν σκέφτηκα..., Εδώ είπα..., Σκέφτομαι μήπως πρέπει να αλλάξω επάγγελμα ...») που παρουσιάζει, ανάγλυφα, τον προβληματισμό του και την απογοήτευσή του από την απουσία διάθεσης για ανακάλυψη νέων πραγμάτων, τόσο στους χώρους εργασίας των ανθρώπων, όσο και στα Πανεπιστήμια.
- ❖ **Οι μεταφορές:** «ζαρώνει η καρδιά μου», αναδεικνύει την απογοήτευση του ήρωα, από την κατάσταση της παθητικοποίησης που επικρατεί στο χώρο της δουλειάς του.
 - «όλες οι πραγματικές φάτσες», «θα τους είχα αποξεράνει έτσι, σώμα και καρδιά...»: αισθητοποιούν τον τρόπο με τον οποίο αντικρίζει τους συναδέλφους του στο γραφείο, καθώς τους προσάπτει πλήρη αδιαφορία για οτιδήποτε θα μπορούσε να προάγει τη δημιουργική εξέλιξη στον χώρο εργασίας.
 - «άμεσα σ' αυτό το φυτώριο»: η μεταφορά αναδεικνύει το γεγονός ότι τα Πανεπιστήμια αποτελούν χώρους μέσα στους οποίους προετοιμάζονται οι άνθρωποι της έρευνας, της καινοτομίας, των δημιουργικών - γνωστικών ικανοτήτων του μέλλοντος.
- ❖ **Ο δραματικός Ενεστώτας:** «Ανεβαίνω στο γραφείο ... μελετώ σχολαστικά την καλημέρα τους, το ύφος τους, τη ματιά τους...»: αποδίδει με ζωηρότητα και παραστατικότητα την καθημερινότητα του ήρωα στο γραφείο που εργάζεται.
- ❖ **Η επανάληψη της αντωνυμίας «ίδιος»:** «να έχω αυτήν την ίδια ψυχή, τις ίδιες γνώσεις και τα ίδια μυαλά»: αποδίδει εμφατικά την ψυχική και πνευματική προσήλωση του ήρωα στην παραγωγική, τη δημιουργική, την ερευνητική

ικανότητα του ανθρώπου, σε ένα δηλαδή σπουδαίο εφόδιο κάθε ατόμου, ανεξάρτητα από το επάγγελμα (πνευματικό ή χειρωνακτικό) που τυχόν ασκεί.

Ακολουθεί η προσωπική γνώμη του μαθητή. Εδώ, εκφράζεται, ελεύθερα, η ατομική αντίδραση σε ανάλογη περίπτωση, αρκεί να είναι επαρκώς τεκμηριωμένη.

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Επειδή πρόκειται για άρθρο που θα αναρτηθεί στο προσωπικό ιστολόγιο κρίνεται αναγκαία η χρήση τίτλου.

Α' Ζητούμενο

Λόγοι για τους οποίους το σύγχρονο σχολείο οφείλει να καλλιεργεί τη δημιουργικότητα των μαθητών / μαθητριών:

- Διευρύνονται οι πνευματικοί ορίζοντες των μαθητών / μαθητριών, οξύνεται η κρίση τους, ισχυροποιείται η θέλησή τους. Επιτρέπει να εμβαθύνουν στον εαυτό τους (αυτογνωσία), να καλλιεργούν τον κριτικό στοχασμό και την ανεπηρέαστη σκέψη τους.
- Εξευγενίζεται ο εσωτερικός τους κόσμος, εκλεπτύνονται τα αισθήματά τους, ευαισθητοποιείται η ψυχή τους και στρέφονται στις ανώτερες αξίες της ζωής και τα υψηλά ιδανικά .
- Αντιμετωπίζονται οι δυσκολίες του καθημερινού βίου και επιλύονται τα διάφορα προβλήματα που παρουσιάζονται. Βελτιώνονται οι όροι ζωής τους.
- Δημιουργούνται υγιείς διαπροσωπικές σχέσεις μέσα στο σύνολο, διαμορφώνεται η πολιτική τους συνείδηση μέσω της αξιοποίησης του διαλόγου. Έτσι διασφαλίζεται η ενεργός συμμετοχή στα κοινά και η αντιμετώπιση των κοινών προβλημάτων με τρόπους πρωτότυπους, δημιουργικούς και συνθετικούς που υπηρετούν το συλλογικό συμφέρον και το δημοκρατικό πολίτευμα..
- Συμβάλλει στην επιτυχή επαγγελματική αποκατάσταση και δράση τους, καθώς η δημιουργικότητα οδηγεί στην καινοτομία, την πρωτοτυπία και άρα στη συνεχή βελτίωση των αποτελεσμάτων της εργασίας (η αποδοτικότητα – παραγωγικότητα των εργαζομένων ως αναγκαία συνθήκη για κάθε ατομική και συλλογική ευημερία).

Β' Ζητούμενο

Τρόποι έκφρασης της δημιουργικότητας στην προσωπική ζωή:

Αξιοποίηση α' προσώπου, όπως υπαγορεύει η εκφώνηση του ζητουμένου (βιωματική προσέγγιση).

- **Ενασχόληση με τις τέχνες** (ποιοτικό θέαμα και ακρόαμα) που αναβαθμίζει το αισθητικό κριτήριο του ατόμου, το αποφορτίζει – αποσυμπιέζει από το άγχος και ταυτόχρονα δίνει το έναυσμα για γόνιμο προβληματισμό καλλιεργώντας συνάμα τη δημιουργική φαντασία.

- **Ανάγνωση βιβλίων, επίσκεψη σε μουσεία, παρακολούθηση διαλέξεων** που συμβάλλουν στην πνευματική καλλιέργεια, στη διεύρυνση των γνωστικών οριζόντων, στην αφύπνιση των νοητικών λειτουργιών, στην όξυνση της σκέψης, στην καλλιέργεια της γόνιμης αμφισβήτησης, στην αντίσταση σε μορφές νόθης ψυχαγωγίας που αδρανοποιούν, τυποποιούν τη σκέψη και ωθούν στην υποκουλτούρα.
- **Αθλητισμός** που καλλιεργεί το σώμα και την ψυχή αρμονικά, ηθικοποιεί, κοινωνικοποιεί και συντελεί στην ηθική θωράκιση, μέσω της αφομοίωσης των ηθικών αξιών, του σεβασμού και του «ευ αγωνίζεσθαι». Καθιστά το άτομο ψυχικά ισορροπημένο, δημιουργικό και αισιόδοξο με ψυχικές αρετές.
- **Κοινωνικές σχέσεις (κοινωνικές συναναστροφές)** που προάγουν τον διάλογο, εξασφαλίζουν τη συναισθηματική κάλυψη του ατόμου, προωθούν τη δημιουργική του έφεση και καλλιεργούν τον προβληματισμό που συντελεί στη σφουρηλάτηση υγιών διαπροσωπικών σχέσεων.
- **Εθελοντισμός – συλλογική δράση** που καλλιεργεί την κοινωνική συνείδηση, μέσω της υπέρβασης της ατομικής. Το άτομο βρίσκει πρωτότυπες λύσεις για προβλήματα που ταλανίζουν την κοινωνία, οδηγείται στην αυτενέργεια, καλλιεργεί την ατομική ευθύνη, αλλάζει προτεραιότητες, αποκτά οράματα, αξιοποιεί δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο του.

Επιμέλεια

Ευγενία Καρασαβόγλου – Βιολέττα Καστάνη – Μαρία Λιάλιου